

Skrue op for kommunikationen i klasserummet

Tips til kommunikative materialetwists i danskuddannelserne

Line Thingholm, lektor, VIA University College & Helene Thise, lektor, Københavns Professionshøjskole

Med et skarpt blik for kursisternes kommunikative behov og undervisningens aktiviteter kan du som underviser med få enkle greb twist dine undervisningsmaterialer i en mere kommunikativ retning. I denne artikel får du konkret inspiration til, hvordan du kan skruer op for kommunikationen i klasserummet og gøre din undervisning mere kommunikativ.

Den kommunikative undervisning

Undervisere på sprogcentre har arbejdet med kursistens kommunikative kompetencer lige så længe, der har været undervist i dansk som andetsprog for voksne. Du er måske selv en erfaren underviser med mange års afprøvninger af forskellige aktiviteter og erfaringer med materialer bag dig. Eller du er helt ny i undervisningsopgaven, og er ved at gøre dig de første overvejelser i forhold til kursisterne og deres læringsudbytte. Vi har på baggrund af mange års erfaringer fra sprogcentre genfundet vores interesse for det kommunikative læringsrum. Vi har gjort os mange overvejelser over, hvad kommunikativ undervisning er, hvad det betyder for den moderne underviser, og hvordan man praktiserer kommunikativ undervisning i de rammer, der er for arbejdet. Undervisningsmaterialerne er mange, de har gennemgået en udvikling gennem årene, og man kan som underviser både anvende didaktiserede og ikke-didaktiserede materialer. Og man kan lade sig føre med gennem emner, opgaver og tekster og være mere eller mindre bevidst om det kommunikative aspekt.

For at skærpe vores bevidsthed om, hvorvidt et materiale, en aktivitet eller en undervisningslektion er kommunikativ, har vi brug for en definition af kommunikativ undervisning. Vi har set os tilbage for at finde definitioner i vores andetsprogsteoretiske faglighed, som vi kan operationalisere i praksis.

På den baggrund er vi kommet frem til følgende definition:

I kommunikativ undervisning er der et **kommunikativt formål** med de opgaver, kursisterne skal løse. Der skal være et **kommunikationsbehov**. Kursisterne skal have en grund til at kommunikere til og med hinanden. Løsningen af en given opgave skal være **afhængig af kommunikation**, og af kursisternes samarbejde frem mod en fælles løsning. På den måde skaber undervisningen de bedste rammer for udviklingen af kursisternes kommunikative kompetencer.

Kommunikativ undervisning er således *ikke* udelukkende mundtlig undervisning eller blot en afslutningsvis mundtlig træningsaktivitet med et repetitionsformål. Skriftlighed er også en del af en kommunikativ tilgang. Kommunikativ undervisning handler heller *ikke* om bare at lade kursisterne tale mere. Det er ikke kommunikativt, blot fordi kursisterne siger noget og er sprogligt aktive. De skal opleve både behov for at bruge sproget og grund til at bruge det.

Tre grundlæggende principper

På baggrund af denne forståelse har vi udviklet tre grundlæggende principper, som vi mener, kommunikativ undervisning kan bygges op om, og som kan hjælpe os med at twist materialer i en mere kommunikativ retning, når vi vil omsætte dem i konkret praksis (Thingholm & Thise; 2024):

fra individuelt til fælles

Kursister skal **arbejde sammen** så meget som muligt. Opgaver, der kan laves sammen, skal laves sammen.

☛ fra receptivt til produktivt

Kursister skal være **sprogligt produktive** så meget af tiden som muligt. De skal tale, og de skal skrive. Fortælle, diskutere, formidle, argumentere, begrunde, osv. De skal bruge sproget aktivt i konkret opgaveløsning!

☛ fra sprogproduktion til sprogudvikling

Kursister skal sættes i kommunikative sprogbrugssituationer, der kræver, at de står på tær. At det er tilpas svært. At de skal anstrenge sig, og at de kan afprøve hypoteser. De skal trygt turde at fejle, og de skal have muligheder for at lære. Vi skal i undervisningen ikke blot træne og automatisere kursisternes sprog, men også **strække, udvikle og udvide sproget**.

Det kommunikative materialevalg

Når du vælger didaktiserede materialer til din undervisning, så overvej hvilket sprogsyn, der træder tydeligst frem i materialet. Er der primært fokus på indhold, kommunikation og sprogets funktion, eller er der primært fokus på sprogets struktur og grammatiske træningsøvelser?

Dit materiale vil sandsynligvis rumme begge dele. Det ultimative, kommunikative materiale, som passer perfekt til dine kursister, findes ikke. Du vil altid skulle tilpasse og justere materialet til det hold og de kursister, du underviser. Hvad har de brug for at lære? Hvad kan materialet? Hvad er formålet med aktiviteter og opgaver i materialet? Hvilke opgaver springer du over, hvilke opgaver supplerer du med, og hvilke opgaver twister du, så de får et mere kommunikativt islæt, hvor kursisterne arbejder sammen, producerer og udvikler sprog og har en grund til at kommunikere? Og selv de mest kommunikative materialer kan twistes og suppleres med flere kommunikative aktiviteter.

Den kommunikative aktivitet

De kommunikative aktiviteter har alle fokus på kursistens mulighed for at *kommunikere med nogen om noget med et formål – og med sprogudvikling for øje*.

Kursisterne arbejder sammen, de producerer sprog, og deres sprog udvides og udvikles. Mange undervisere bruger allerede kommunikative tasks i deres undervisning (se fx Holm og Laursen, 2010) og tænker måske på en ramme med før-, under- og eftertasks. En, task er én type kommunikativ opgave, som også lever op til vores principper, når den er sat godt sammen.

Henriksen m.fl. (Henriksen, Fernández, Andersen og Fristrup, 2020:71) referer Ellis (2009) og skriver, at der er "fire kategorier, som en sådan opgave eller aktivitet skal leve op til for at kunne kaldes en kommunikativ task:

- Der er fokus på betydning (ikke kun sproglig form).
- Der er en informationskløft (kursisterne skal give eller modtage ny information, udtrykke en holdning eller lign.)
- Kursisterne bruger deres egne sproglige ressourcer til at løse opgaven.
- Den sproglige aktivitet har et veldefineret formål, som er mere end bare at bruge målsproget."

Vi mener, at kommunikative aktiviteter kan tænkes bredere end den traditionelle forståelse af tasks, og for eksempel være ganske små og enkle aktiviteter i den daglige undervisning, også når den tager afsæt i et materiale, som kan være – men ikke altid er – didaktiseret efter task-tankegangen og task-kategorierne. Med en øget bevidsthed om, hvad man som underviser skal holde øje med, og hvad man konkret kan gøre, skal der ikke altid så meget til, for at give undervisningen og materialerne et kommunikativt twist.

Sådan twister du dit materiale

Her kommer en guide til, hvordan du kan skrue op for kommunikationen i din undervisning. Vi præsenterer dig for seks forskellige materialetwist, du kan lave. Under hvert twist vil der være forskellige helt konkrete ideer til opgaver med forklaringer på, hvordan vi selv bruger dem i praksis. Målet er at give kursisterne mulighed for at kommunikere med nogen om noget med et formål – og med sprogudvikling for øje.

Materialetwist 1: Informationskløftopgaver

Informationskløft er en traditionel kommunikativ taskøpgave, hvor kursister i par sidder med hver sin halvdel af informationerne og gennem samtale og samarbejde skal finde de rigtige koblinger. Tricket er selvfølgelig, at kursisterne er nødt til at kommunikere for at nå frem til en fælles løsning.

Informationskløftopgaver kan ikke løses alene, og de lægger op til, at kursisterne er sprogligt aktive. Sværhedsgraden på opgaven er afgørende for, hvorvidt kursistens sprog udvikles.

Hold øje med dette i dit materiale:

Når du ser en opgave i dit materiale, hvor kursisten skal *matche* ord og billeder, tekststykker og overskrifter eller ord og forklaringer, så har du en oplagt chance for at lave en klassisk informationskløftopgave.

- **Klassikeren** er som nævnt en opgave, hvor kursisterne skal kommunikere for at nå frem til en fælles løsning. Kursisterne sidder i par og har hver sin halvdel af informationerne. Den ene kursist sidder fx med et ark med billeder af forskellige transportmidler, og den anden med en række beskrivelser af forskellige transportmidler, fx *dette køretøj kræver gode benmuskler*, *dette køretøj kan rumme mange mennesker* eller *dette køretøj fragter varer ud til butikkerne*. Kursisterne skal så i fællesskab tale sig frem til, hvilke beskrivelser og billeder, der passer sammen. Klassikeren kan bruges på mange niveauer og kan varieres, tilpasses og udvikles på mange måder.

Prøv også disse kommunikative informationskløftopgaver:

Hvis din klasse arbejder med en grundbog, vil den som regel være opbygget i emner som fx bolig, indkøb, arbejde, fritid med et dertilhørende centralt ordforråd. Så har du en oplagt mulighed for at lave en *Knæ-mod-knæ-opgave* eller en *Tabu-opgave*, som er variationer af den klassiske informationskløftopgave.

- **Knæ-mod-knæ** er en opgave, hvor kursisterne sidder over for hinanden knæ mod knæ, og den ene kursist trækker et kort med et relevant ord eller et billede. Kursisten skal nu forklare, hvad der står på kortet uden at sige ordet, og selvfølgelig uden at vise det til sin makker. Den kursist, der ikke kan se kortet, skal derefter gætte, hvad der står på kortet. Opgaven træner kursisternes evne til at omskrive/omformulere og anvende forskellige strategier til at forklare ord, også når der er ord, de ikke forstår eller kan huske. Aktiviteten er også god til at fastholde ordforråd.
- **Tabu** er en opgave, der minder om knæ-mod-knæ. Her er der bare ord, man *ikke* må bruge i sine forklaringer. Det er en måde at gøre det lidt sværere på, og som styrker ordforrådsudvikling i semantiske netværk. Forklar fx ordet 'dejlig' men uden at bruge ordene 'skøn, fantastisk, herlig'. I starten af et emneforløb eller for kursister med behov for mere støtte kan tabu-ordene også bruges omvendt: det er de ord, der *skal* indgå i ordforklaringen.

Materialetwist 2: Pusleopgaver

Pusleopgaver er opgaver, hvor kursisterne sammen skal stykke en tekst, en sætning eller en række billeder sammen i den rigtige rækkefølge. Det kan være i forhold til kronologi eller en anden form for systematik.

Pusleopgaver laves - selvfølgelig - i makkerpar eller grupper, således at kursisterne er sprogligt aktive. Sværhedsgraden på opgaven er afgørende for, hvorvidt kursistens sprog udvikles.

Hold øje med dette i dit materiale:

Pusleopgaver kan laves på mange måder og med mange forskellige dele, men du skal kigge efter *delelementer, der skal samles i en rigtig rækkefølge*. Det kan fx være billeder fra en billedserie, fotos fra en fælles tur eller beskrivelser af forskellige handlinger i forbindelse med madlavning, som skal lægges i rigtig rækkefølge efter kronologi eller processens forløb. I kan også arbejde med sprogets mindste dele, fx samle ord ved hjælp af orddele eller ved at konstruere sætninger med den rigtige syntaks.

- **Klassikeren** er måske puslesætningen, hvor kursisterne skal bygge en sætning op af ord, der skal sættes i den rigtige rækkefølge. Nedenfor vil vi komme med nogle flere bud på, hvordan man fx med udgangspunkt i tekster kan tale om sammenhæng og arbejde med pusleopgaver

En / pakkede / vej, / så / en / et / i / tæppe / var / bilen / moderen / snestorm / Der / skovl / og / på

Der var en snestorm på vej, så moderen pakkede en skovl og et tæppe i bilen

Men pusleopgaver kan også laves med hele tekster. **Tekster har et formål** – de vil læseren noget. De vil beskrive, berette, instruere eller argumentere. De er bygget op på bestemte måder og som kompetent læser har vi visse forventninger til teksten, og vi vælger en læsestrategi, der passer til det udbytte, vi gerne vil have af teksten.

Tekster har også en rød tråd – en sammenhæng. De indeholder kohærens og kohæsion. Kohærens er sammenhæng gennem teksten, når den fx behandler samme tema fra forskellige vinkler eller har referencer fra et afsnit til et andet. Kohæsion er sproglige markører, der signalerer sammenhæng. Det kunne være egennavne og tilhørende pronominer, ordenstal i en argumenterende tekst, hvor forfatteren skriver 'for det første ...', for det andet ...' eller det kunne være tidsadverbialer, der markerer en fremadskridende fortælling. **Kohærens og kohæsion er teksters sammenhængskraft**. Den hjælper os som læsere, og den er vigtig at mestre som skriver. Derfor giver det mening at arbejde med teksters opbygning ved at skille teksten efter denne systematik og lade kursisterne pusle den på plads i den rigtige sammenhæng.

Prøv også disse kommunikative pusleopgaver:

■ Teksten som pusleopgave

Sådan gør du:

1. Vælg en tekst, der har en tydelig og forventelig opbygning,
2. Marker i din egen tekst, hvor du ser sammenhængsmarkørerne. Er det fx pronominer, tidsadverbialer eller et særligt ordforråd inden for tekstens tema?
3. Marker i din egen tekst, hvor du vil klippe, så der er sammenhængsmarkører i alle tekstbidder.
4. Tag en 'ren' tekst uden dine markeringer. Kopier den, så der er nok til at kursisterne kan sidde to til fire personer sammen om en tekst. De skal ikke have hver deres, for så behøver de ikke løse opgaven sammen.
5. Klip teksten i stykker efter dine markeringer under 3.
6. Lad kursisterne samle teksten igen.

7. Bed dem så om at identificere så mange sammenhængsmarkører, som muligt. Lad dem skrive dem ned eller markere dem i teksten.
8. Vis den samlede tekst på tavlen og lad kursisterne forklare, hvilke sammenhængsmarkører de har set og skrevet ned.

■ Pusleopgaver med fokus på småord

Når kursisterne har svært ved at bestå de læseopgaver i deres modultest, hvor de skal vælge mellem og indsætte ord som *de, hans, som, når* og *ikke*, er det ofte fordi sammenhængsmarkørerne og deres interne forbindelser ikke er tydelige for dem. Pusleopgaver og den efterfølgende drøftelse på holdet kan hjælpe dem med netop det.

■ Klassikeren med et twist

Når du i dit materiale ser de klassiske opgaver med sætninger, der er klippet i stykker, og hvor kursisterne skal mestre syntaks for at få sætningerne puslet rigtigt på plads, så bed kursisterne lave dem sammen og erstat eventuelt nogle af ordene i en pusleopgave med blanke stykker papir, og bed kursisterne selv skrive hvilke ord (eller tekststykker), der mangler. På den måde kan vi skrue op for udfordringerne, så der sker sprogudvikling – og ikke blot sprogtræning.

■ Pusleopgaver med billeder

Det kan også være billeder i en billedserie, som kursisterne skal lægge i den rigtige rækkefølge. Billedserien kunne være fra jeres materiale eller fra en tur, I har været på. På den måde passer pusleopgaver til både begyndere og DU1-kursister, der endnu ikke skal arbejde med skriftlige tekster.

Materialetwist 3 – Sorteringsopgaver

Sorteringsopgaver er opgaver, hvor dine kursister skal sortere elementer i forskellige kategorier eller rangliste ud fra bestemte kriterier.

Sorteringsopgaverne laves i makkerpar eller grupper, og da de sjældent har et helt entydigt svar, lægger de op til diskussion og argumentation, der kræver sprogligt aktive kursister, da kursisterne skal kommunikere for at nå frem til en fælles løsning. Stilladser eventuelt med sætningsstartere, så kursisterne har et sprog til at drøfte sorteringen med.

Hold øje med dette i dit materiale:

Når et materiale er opbygget tematisk, vil der inden for hvert tema være en række ord og begreber, der er knyttet til netop dette tema, inden for temaet bolig vil der fx være ord som *villa, lejlighed, hytte, slot, tiny house*. Disse ord kan du bruge til sorteringsopgaver, hvor kursisterne både kan sortere og rangliste ud fra nogle kriterier, som kursisterne evt. selv vælger (fx boligens størrelse, pris eller klimaaftryk). Det giver mere diskussion. I materialet er der måske også adjektiver, der beskriver noget positivt og adjektiver, der beskriver noget negativt. Kursisterne kan så sortere dem i de to kategorier - og måske har de også brug for en tredje kategori til neutrale adjektiver

- **Klassikeren** er måske den opgave, hvor kursisterne sidder i par og i fællesskab skal rangliste forskellige ting eller elementer. Det kan fx være 10 forskellige typer af boliger, som skal ranglistes fra dyrest til billigst alt efter, hvad kursisterne tror, det koster at bo i de forskellige boliger. Kursisterne skal så diskutere sig frem til og blive enige om en fælles løsning.

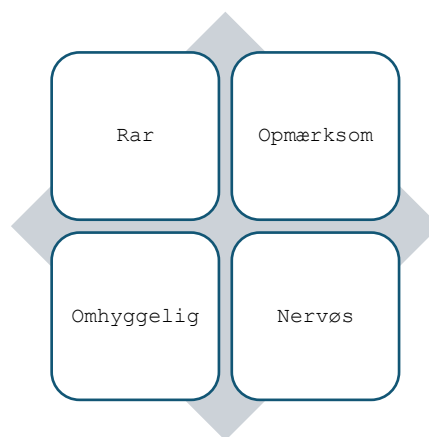
Prøv også disse kommunikative sorteringsopgaver:

■ Sortering af temaspecifikke ord

1. Find de temaspecifikke ord i et givet kapitel eller en given tekst.
2. Lad kursisterne gøre det samme, hvis I har arbejdet længe med teksten, så forståelsen er på plads.
3. Skriv ordene ned (eller lad en af kursisterne gøre det, så de laver arbejdet og skærper blikket for det specifikke ordforråd) og print listen over ord, så der er en liste til hver gruppe eller hvert par. Kommunikative opgaver laves aldrig alene!
4. Bed kursisterne sortere ordene i kategorier. Du kan vælge at definere kategorierne på forhånd, eller lade kursisterne selv afgøre, hvilke kategorier de vil arbejde med. Det kan være, de sorterer dem i ordklasser. Det kan være de sorterer dem i forhold til ordenes semantiske betydning. Der ligger en god kommunikativ opgave for dem i at drøfte, hvordan ordene kan sorteres, og her er der naturligvis ikke ét rigtigt svar.
5. Bed kursisterne lave overskrifter til deres kategorier af ord og præsentere deres kategoriseringsarbejde. Her vil kursisterne typisk skulle strække og udvikle deres sprog.
6. Lad kursisterne mødes med nye kursister og sammenligne, hvordan de har kategoriseret ordene.
7. Saml op ved fx at drøfte over-/underbegreber, og ordenes indbyrdes semantiske sammenhænge.

■ Et ord skal ud

En skal ud kan også laves med ord fra jeres materiale, hvor kursisterne skal drøfte fx hvilket tillægsord, de ikke synes passer på en person fra bogen, eller hvilke ord, de ikke synes passer på en bestemt type arbejde beskrevet i jeres materiale. Lad gerne kursisterne selv producere disse øvelser, hvis de kender teksten og temaet godt. Det kan være odd-one-out, hvor et af ordene åbenlyst ikke passer i sammenhængen, men der er langt mere potentiale for kommunikation og argumentation, når der er tale om et åbent svar med flere mulige løsninger.

■ Sortering af billeder eller genstande

Brug billeder eller genstande i relation til emnet i stedet for ord, og lad kursisterne samarbejde om at kategorisere dem. Det kunne fx være billeder af forskellige ferieformer, hvor kursisterne skal rangliste ferieformerne efter, hvilke der er sjovest eller sortering af madvarer i sunde og usunde eller jobs i mere eller mindre fysisk hårde jobs.

■ Find noget, der er ...

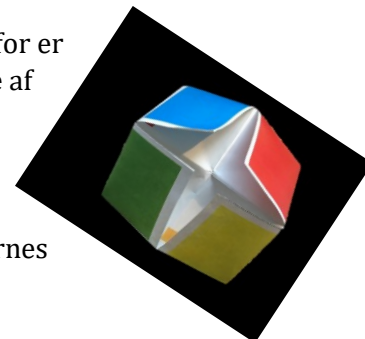
Definer relevante kategorier og lad kursisterne gå på jagt efter ord eller billeder der passer ind i kategorierne. Det kunne fx være *Find noget, der er sjovt*, *Find noget, der er stort* eller *Find noget, der er irriterende*.

■ **Ranglister** giver også typisk anledning til kommunikation. Det kunne være billeder af forskellige jobs, som I beder kursisterne rangliste efter det, som de mener kræver den længste uddannelse eller, hvor man tjener flest penge. Det kunne også være historiske begivenheder, der skulle ranglistes efter, hvornår de fandt sted eller opfindelser efter, hvornår de så dagens lys.

Materialetwist 4 – FlipFlappen

FlipFlap er en anden måde at aktivere kursisterne på. Der sker noget, når vi leger. Når kursisterne ikke sidder på deres vante pladser, men i stedet går rundt mellem hinanden eller står op. Denne opgave kan med fordel laves ude på gangen eller helt udenfor i solen, hvis det er dejligt vejr.

FlipFlappen kan bruges som kommunikationsstarter. Den kan ikke laves alene, så derfor er kursisterne naturligt i makkerpar eller grupper. Spørgsmålene i FlipFlappen kan være af faktuel karakter, eller de kan være mere åbne og lægge tydeligt op til kommunikation.

Hold øje med dette i dit materiale:

FlipFlappen egner sig til spørgsmålsopgaver, hvor kursisterne skal svare på enkle spørgsmål om et emne i relation til en tekst eller til eget liv eller emner, hvor kursisternes egne erfaringer er lette at inddrage.

- **Klassikeren** er måske en FlipFlap med spørgsmål til præsentation af kursisten (alder, bopæl, adresse, telefonnummer mv.)

Sådan laver du en FlipFlap-øvelse

1. Find en FlipFlap-skabelon. Du kan evt. bruge denne [web-flipflap-tom.pdf \(kp.dk\)](http://web-flipflap-tom.pdf(kp.dk))
2. Du skriver otte spørgsmål eller udsagn i skabelonen. Det kan være spørgsmål til en tekst, til et tema I arbejder med, til en film, I har set eller til kursisternes eget liv. Du tilpasser selvfølgelig spørgsmålene til det emne, I arbejder med, og de moduler, dine kursister er på.
3. Print, klip og fold FlipFlapperne – en til hver gruppe.
4. Del kursisterne op i grupper af tre til fire. Hver gruppe får en FlipFlap.
5. En af kursisterne 'styrer' FlipFlappen, og en af de andre siger en farve, vælger et tal og får et spørgsmål. Spørgsmålene kan være til den kursist, som har fået spørgsmålet, eller være oplæg til en drøftelse i den lille gruppe.
6. Er FlipFlapperne forskellige kan man udvide øvelsen, ved at en kursist skal finde en ny gruppe, når hun har svaret.

Prøv også disse kommunikative FlipFlap-øvelser:

■ FlipFlap med kursisternes spørgsmål

Du kan også lade kursisterne *selv* lave spørgsmål til en tekst, til deres medkursister liv, studie eller arbejde, til et tema, I arbejder med eller lignende. Denne øvelse laves selvfølgelig også i grupper, hvor kursisterne sammen drøfter, hvad der er gode spørgsmål.

■ FlipFlap-møde

Hver kursist laver sin egen FlipFlap. Når alle er færdige med at lave deres FlipFlap, mødes kursisterne på gulvet og fanger en makker. De besvarer et spørgsmål fra hinandens FlipFlap, inden de går videre til en ny makker.

Materialetwist 5 – Holdningskløft

Holdningskløft er opgaver, hvor kursisterne skal drøfte et emne eller en problematik, hvor der ikke findes et endegyldigt rigtigt svar. Gode materialer indeholder altid spændende temaer, der lægger op til undren, enighed, uenighed, drøftelser og samtale, og dermed gode muligheder for at lave holdningskløftopgaver

Holdningskløftopgaver er makker- eller gruppeopgaver, hvor kursisterne stilles en opgave, der ikke kan løses alene, og kræver aktiv deltagelse af kursisterne, og hvor kommunikationen drives af

forskellen i kursisternes holdninger og synspunkter. I en holdningskløft skal man kunne give udtryk for sin holdning, argumentere, lytte, drøfte og på den måde styrke sine kommunikative kompetencer.

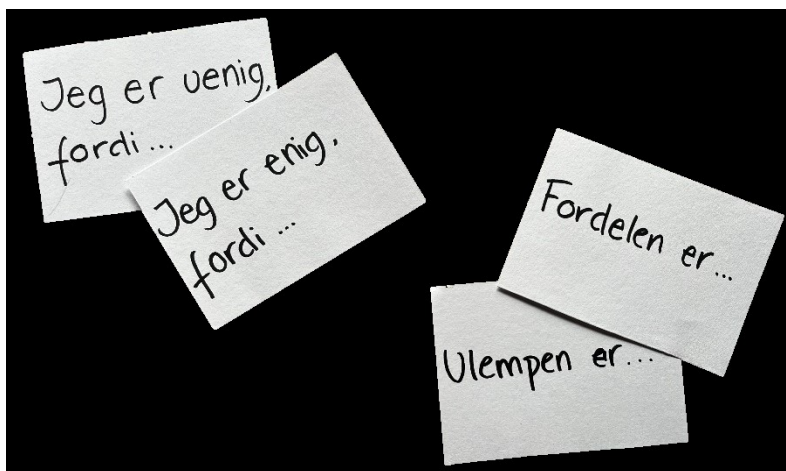
Hold øje med dette i dit materiale:

Hold øje med spørgsmål til emner, hvor kursistens egen mening efterspørges, eller hvor materialet præsenterer forskellige synspunkter. Her har du materiale til en holdningskløft.

- **Klassikeren** er måske de daglige drøftelser, der finder sted i undervisningsrummet. *Hvorfor er det (ikke) en god idé at sætte prisen på cigaretter op? Hvorfor er det (ikke) en god ide at have et kæledyr? Hvorfor er det (ikke) en god ide at cykle på arbejde? Hvorfor er det (ikke) en god idé, at et barn på 6 år får en mobiltelefon?* Eller nogle af de temaer, vi præsenterede i materialetwist 3.

Sådan laver du en holdningskløft-opgave

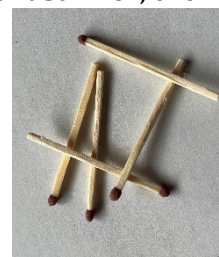
1. Find udsagn i materialet, man kan være uenig eller enig i. Kursisterne kan måske også selv finde eller formulere holdningsudsagnene. Skriv udsagnene på ordkort. Brug fx [denne skabelon](#)
2. Lav forskellige rollekort med sætningsstartere til at udtrykke enighed/ uenighed og argumentere, tilpasset dine kursisters niveau. Fx *Jeg er uenig, fordi.../ Jeg er enig, fordi ...* eller *Ulempen er.../Fordelen er ...*
3. Kursisterne får nu i par eller firmandsgrupper en stak holdningsudsagn og et rollekort hver med sætningsstartere, der udtrykker enighed/ uenighed.
4. Parret eller gruppen trækker nu et holdningsudsagn ad gangen, og skal hver især formulere holdninger, der matcher deres rollekort. Det kunne være *"Fordelen ved de høje cigaretpriser er, at unge mennesker ikke har råd til at købe så mange cigaretter"*. Laver kursisterne opgaven i grupper af fire, kan de hjælpes ad med at finde argumenter for og imod. Rollekortene med sætningsstartere til at udtrykke enighed/ uenighed kan evt. gå på omgang i gruppen.
5. I kan slutte af med at samle nogle af de gode argumenter og formuleringer på tavlen og tale om sproglige udtryk for enighed/ uenighed.

Prøv også disse kommunikative holdningskløft-opgaver:

■ Klunseøvelse

Du kan også lave holdningskløft-opgaver, hvor dine kursister **klunser med tændstikker**, eller alternativt bruger fingrene til at klunse med. Hver kursist får fem tændstikker, som de skal skjule for de andre. Derefter trækker en i gruppen et udsagn, fx *Kvinder skal aftjene værnepligt*. Kursisterne overvejer i hvilken grad, de er enige i udsagnet, og beslutter hvor mange tændstikker (eller fingre) de vil vise det med. Er kursisten helt enig i udsagnet, tager hun alle fem tændstikker i den ene hånd, og lukker hånden som en knytnæve og lægger hånden på bordet. Er kursisten helt uenig, så lægger hun blot en enkelt tændstik i hånden, lukker hånden og lægger den på bordet. Når alle kursister er har placeret

deres knyttede hænder på bordet, tælles til tre og alle åbner på samme tid deres hænder og afslører, hvor mange tændstikker de har valgt – og dermed hvor enige, de er i udsagnet. De to med den største forskel i antal tændstikker forklarer for gruppen, hvorfor de har valgt netop dette antal. De andre i gruppen supplerer og forklarer også deres valg.

■ **Sætningsstartere til at udtrykke holdninger**

I kan i forlængelse af jeres samtale om forskellige måder at formulere uenighed/enighed på lave jeres egen liste over gode **sætningsstartere**. Kursisterne kan byde ind med forskellige forslag og udvide deres ordforråd.

■ **Tænkekort til at formulere holdninger**

I kan også inddrage **tænkekort**, hvor kursisterne sammen formulerer argumenter. Se fx denne skabelon fra Broen til fagsproget på ungdomsuddannelserne. [Tænkekort - Argumentation.pdf \(samfundslitteratur.dk\)](https://www.samfundslitteratur.dk) Tænkekortet kan bagefter danne udgangspunkt for en pusleopgave, hvor kursisterne samler argumentationens adskilte delelementer til en sammenhængende argumentation.

Materialetwist 6 – Prioriteringsopgaver

Prioriteringsopgaver er i familie med sorteringsopgaver og lægger som i sorteringsopgaverne op til diskussion og argumentation, men i prioriteringsopgaverne er der et større subjektivt element. Prioriteringsopgaverne har ingen endegyldige eller rigtige løsninger, da de bygger på prioriteringer baseret på kursisters personlige meninger. Alles bud er gode, men nogle bud passer måske bedre i forskellige sammenhænge. Prioriteringsopgaver inviterer kursisten til at forholde sig aktivt til stoffet.

I prioriteringsopgaver udvikler kursisterne deres forhandlingsprog, og de får mulighed for at drøfte de små nuancer i sproget, som kan være svære at få styr på.

Hold øje med dette i dit materiale:

Kig efter et indhold, som kursisterne skal forholde sig prioriterende til. Det kan være billedmateriale i relation til et tema, fx forskellige madvarer, forskellige typer af transportmidler, en række synspunkter om forskellige temaer, forskellige typer af arbejdsopgaver, informationer eller regler, et persongalleri eller feriedestinationer.

- **Klassikeren** kan fx være at tale om, hvilke madvarer eller transportformer man bedst kan lide, hvilket arbejde man helst vil have, eller hvor man helst vil bo, hvor man bedst kan lide at købe ind, hvordan man helst vil holde ferie etc. Der findes mange ting, man kan prioritere – nedenfor er nogle flere eksempler:

Prøv også disse kommunikative prioriteringsopgaver:

■ **Læg ord i prioriteret rækkefølge**

Giv kursisterne en bunke ord, der alle beskriver en positiv holdning til noget. Det kunne være til et tema i bogen, et job, en boligtype. Bed dem lægge ordene i **prioriteret rækkefølge** fra det ord, de synes er mest positivt og til det, de synes er mindst positivt. Giv dem gerne tre blanke kort, som de kan skrive nye ord på. Hvis de positive udsagn er nemmest af rangordne, når de er koblet på noget konkret, så lad dem fx blive enige om, hvordan de ville beskrive en lækker middagsret eller en god bog. Er den *god, fed, fantastisk, fremragende, elendig, nogenlunde* eller *ok*?

■ **Læg billeder i prioriteret rækkefølge**

Giv kursisterne en bunke billeder af fx boligtyper (der er tit mange billeder i relation til temaerne i bogmaterialer, bl.a. til begyndermodulerne) og bed dem lægge billederne i **prioriteret**

rækkefølge fra den bolig, de helst vil bo i, og til den bolig de nødigst ville bo i. De skal blive enige i gruppen og forklare en nabogruppe, hvorfor de har lavet den rækkefølge.

■ Et billede skal ud

De samme billeder kan genbruges til opgavetyper; **En skal ud**. Her skal kursisterne fjerne et billede, de mener kan tages ud. Kursisterne bestemmer selv, om de vælger at fjerne slottet, fordi det ikke er for almindelige mennesker eller kollegiet, fordi det kun er for unge studerende eller hytten i trætoppen, fordi det er for bøvlet at skulle kravle op ad en stige for at komme hjem.

Pragmatisk prioritering

Lav kort med ord og vendinger, man bruger ofte, fx ord man bruger, når man hilser, (*hej, halløj, hejsa, goddag*) eller vendinger, man bruger, når man beder nogen gøre noget (*luk vinduet, gider du lukke vinduet, vil du lukke vinduet, gider du lige lukke vinduet, kunne du ikke lige lukke vinduet*). Bed herefter kursisterne om at lægge dem i en **rækkefølge** fra det mest formelle til de mindst formelle, fra det mest ungdommelige til det mindst ungdommelige eller fra det mest høflige til det mindst høflige.

- **Rød – gul – grøn** er en aktivitet, der kan bruges på mange forskellige måder. Dan grupper af 3-4 kursister, og giv tre stykker papir til hver gruppe – et grønt, et rødt og et gult. Laminer dem gerne, så de kan holde til at blive brugt mange gange.

1. Giv gruppen en stak kort, billeder, udsagn eller lignende fra jeres materiale eller fra andre sproglige aktiviteter, I har arbejdet med.
2. Hver gruppe skal nu **prioritere** de forskellige udsagn/kort/ord/billeder efter fx vigtighed. På det røde ark lægges de ord/ billeder, som slet ikke har betydning ift emnet. På det gule ark lægges de ord, som kan være vigtige, og på det grønne ark de ord, som er vigtige i emnet.
3. Rød-gul-grøn kan også bruges som en indledende **ordforrådsaktivitet**, hvor kursisterne placerer ord fra en tekst, I skal arbejde med på det grønne ark, hvis de kan forklare dem for deres medkursister, på det gule ark, hvis de er i tvivl om ordenes betydning eller

på det røde, hvis de slet ikke kender ordet. Aktiviteten kan bruges igen undervejs i undervisningsforløbet og igen til slut som en afrunding eller evaluering. Her bliver ordforrådsudviklingen tydelig for kursisterne, fordi de kan se, om eller når de kan flytte ordkortene fra rød til grøn.

Det er vigtigt at kursisterne arbejder i grupper, så de får mulighed for at tænke sammen og kommunikere med hinanden, når de skal blive enige om en fælles placering.

Kommunikation og korrekthed

Til grund for den kommunikative undervisning og de kommunikative aktiviteter, vi har præsenteret i denne artikel, ligger et kommunikativt, funktionelt sprogsyn, hvor sprog først og fremmest ses som et redskab til kommunikation og interaktion. Det primære fokus er på indhold, og på om kommunikationen fungerer. Kommunikation er målet, men det er også midlet. Sprog tilegnes gennem kommunikation, og den kommunikative undervisning har således også rod i et kommunikativt, funktionelt tilegnelsessyn.

Vi er som undervisere alle optagede af sprogets funktion, indholdet, meningen, formålet. Men vi arbejder også med sprogets form, struktur og systematik, der ellers grundlæggende hører hjemme i et strukturalistisk sprogsyn. I dag taler vi om *grammatik i kontekst* eller *kontekstualiseret grammatikundervisning*, hvor vi er optagede af grammatikkens betydning for kommunikationen. Karen Lund insisterede allerede i 1999 på, at "... de formfokuserede aktiviteter tager afsæt i aktiviteter, der er indholdsbase-rede [...] og ikke mindst at fokus på form altid indgår i en funktionel sammenhæng" (Lund 1999:32).

Når vi har et kommunikativt, funktionelt sprogsyn, er vi således optagede af, om kommunikationen fungerer som et redskab til at opfylde kursisternes kommunikationsbehov. Korrekthed er først for alvor af betydning, når den fremmer eller forstyrrer kursistens kommunikation. Fokus på sprogets strukturelle elementer, morfologi, syntaks, udtale, ortografi osv. er altid underlagt den kommunikative kontekst.

Du kunne også prøve ...

Har du allerede prøvet alle de ovenstående ideer, så kunne du måske have lyst til at prøve nogle af disse kommunikative aktiviteter:

- **Find en, der ...**, hvor kursisten har tabel med en række udsagn, fx *find en, der har arbejdet på et hospital. Find en, der har tre børn. Find en, der har boet i mere end fire lande* osv. Det er nu kursistens opgave at gå på jagt blandt de andre kursister på holdet eller på naboholdet for at få sin tabel fyldt ud med navne på de kursister, der opfylder de forskellige udsagn.
- **Find fem vigtige ord.** Bed kursisterne i par eller grupper finde fem vigtige ord fra den tekst, I arbejder med. Lad grupperne sammenligne. Har de mon fundet de samme nøgleord?
- **Dictogloss.** Læs en kort tekst højt for kursisterne. Bed dem lytte grundigt efter, og notere så meget de kan nå ned – på dansk eller på et andet sprog, de bruger. Læs teksten højt to eller tre gange eventuelt med korte pauser. Imens noterer kursisterne så meget, de kan nå og forstå. Sæt derefter kursisterne i grupper, og bed dem rekonstruere de vigtigste pointer i teksten. I rekonstruktionen af teksten skal kursisterne have fokus på indholdet og tekstens budskab. Grammatisk og ortografisk korrekthed kommer i anden række. Du kan modsat også vælge at have fokus på ordforråd og syntaks på dansk, så vil kursisternes opgave være at rekonstruere teksten så præcist som overhovedet muligt - og da vil det være nemmest, hvis de har skrevet stikord på dansk og ikke på et andet sprog. Teksterne sammenlignes med den oplæste tekst, og I undersøger i fællesskab i klassen eller i grupper, om det vigtige er med.
- **Sætningsstartere** er fantastiske som stillads, når kursisten skal formulere sig. De fungerer som chunks eller 'automatiserede heller', hvor kursisten kan stoppe op og få tid til at tænke sig om inden næste formulering. Lav gerne lister med sætningsstartere i fællesskab med kursisterne, så I sammen kan drøfte, hvordan man formulerer sig inden for forskellige områder som fx at opnå enighed, at tilbyde hjælp eller spørgsmål til om man må låne noget, hvordan man skal forstå noget etc.

- Der sker noget, når vi fjerner os fra bordet og papiret. Nogle skoler arbejder med læring på **lodrette flader**, hvor kursisterne får whiteboard-tusch og anvist en plads ved whiteboardet, et vindue eller et lamineret A3-papir, der er hængt op i lokalet. Så får de en kommunikativ opgave, de skal løse sammen. De skal pusle en sætning sammen, blive enige om et tillægsord, der skal ud eller skrive udsagn i den rækkefølge, de finder mest relevante.

Husk:

I det kommunikative læringsrum

- har kursisten mulighed for at *kommunikere med nogen om noget med et formål – og med sprogudvikling for øje.*

- har underviseren fokus på at tilrettelægge en undervisning, hvor fokus rykkes

- ☛ fra individuelt til fælles
- ☛ fra receptivt til produktivt
- ☛ fra sprogproduktion til sprogudvikling